

ÈTICA I POLITICA

Totes les consideracions que els adeptes a la idea catalana hauran fet —i faran— giren al volt d'aquestes dues constatacions: el Catalanisme és una ètica, el Catalanisme és una política. No pas que sigui l'ètica i la política, sinó «una» ètica i «una» política. El debat obert entre els catalans d'alguns temps ençà té precisament la seva motivació en l'entrada dins el clos de la Pàtria dels qui han interpretat erròniament el resultat d'aquelles constatacions. Per excés o per defecte davant el fet ètic del Catalanisme; per excés, sobretot, els qui han confós «una» política —autòctona i integradora a la vegada— amb «la» política patrimoni dels hàbils i dels eixerits.

Molts recordaran el cas que antany es va fer de la dita: «La política, primer». L'escriptor que la va proposar al cap de tants anys, n'acaba de modificar el contingut. Cal entendre el mot política en el seu sentit més generós i més general, això és, en tant que comporta una política de la intel·ligència, en tant que està sotmesa a les lleis de l'esperit. Al nacionalisme ràcic i exclusiu cal oposar un nacionalisme intel·lectual i obert; a la política rasa, una política de l'esperit. Vegeu per on podem reconciliar-nos.

El Catalanisme, però, interpretat pels seus fidels, ha estat sempre això; intel·lectual i polític; espiritual i polític. Bàsicament, moral. Les divergències entre Madrid i Barcelona, entre l'Espanya pensada en visigòtic i l'Espanya pensada en europeu —que és tot el contingut de la idea catalana—, s'han establert a causa d'ésser el centralisme la política de la reminiscència i el federalisme una política de realitats. Aquell s'engrillona a un passat i deifica la mòmia; aquest practica la història i acata les lleis de l'esperit. En l'ordre material, aquell explota misèria, l'altre es proposa, volenterós, de crear riquesa.

Els qui creuen en la primacia de l'espiritual han tingut sempre en respecte el costat ètic del Catalanisme. Tant, que atribueixo els nostres mals presents i actuals a la desviació de les masses i dels dirigents —llargs o gasius, tradicionalistes o futuristes— en llur conducta d'aquest principi bàsic. Quan el Catalanisme, en les seves diverses figuracions polítiques o socials, ha reclamat de cadascun dels seus adherents una reforma espiritual, una «aproximació» moral al tipus de ciutadà de la pàtria nova, ha reeixit i ha vençut. Quan, al contrari, ha ofert la pàtria als sequaços, com un botí de fàcil abast, ha reulat i ha estat derrotat. Allà on l'estoic ha cedit ha aparegut l'orgíac.

Em contava fa pocs dies un vell gracienc dels temps de «la Renaixença» que, havent estat dels primers a retolar el seu comerç en català, només d'haver-ho celebrat un dels pocs

periòdics del seu temps, no hi va haver patriota de comarques que en passar per Barcelona no el visités. El comerç entre catalanistes es feia, de comarca a comarca, sense fiança. Ésser catalanista era sinònim d'èsser honrat. Aleshores, em deia amb emoció, el Catalanisme era com una religió, i els catalanistes de totes les comarques ens estimàvem i ens ajudàvem com a germans. Un catalanista d'esquerra —i n'hi havia— defensava una creu de terme i un catalanista de dreta honorava Pi i Margall. El catalanista considerava com a propi el patrimoni tradicional, i, a la vegada, es delia pel progrés i mirava de cara al futur. Per als catalans probes de darrers de segle, el tradicionalisme i el futurisme eren les dues ales d'un mateix cos. I em deia, amb admirable energia: «No són ni han estat mai catalans ni els qui han enderrocat creus i temples històrics ni els qui s'han oposat a les lleis de reforma social.»

Crec que molts convindran amb mi que tots som responsables que el Catalanisme hagi deixat d'èsser, per a molts, un ferment de valors morals. Un catalanista no hauria d'èsser mai un mal buròcrata, posem per cas. Ni un mal ciutadà. Tots els partits haurien de contribuir a la reforma moral de cada adherent. Abans de captar el vot d'un ciutadà caldria instruir-lo i aclarir-lo. (No era aquesta una de les directives assenyalades a la Conferència nacional?) Abans d'obtenir el seu ajut físic caldria haver conquerit la seva convicció.

Jo em plac a homenatjar en aquests moments aquells per als quals el Catalanisme ha estat en tots moments una pràctica i no cap cabòria. Des dels qui han mantingut intactes totes les dèries de puritanisme i radicalisme fins als qui no han perdut mai la fe en la dita que ésser català vol dir ésser honrat o, si voleu, que tots els homes honrats són, a la nostra terra, catalanistes.

Aquest homenatge és un exemple ofert a les noves promocions. «La grandesa d'un poble és mesurada per la seva grandesa moral», diuen.

La grandesa de Catalunya, moral i política, depèn de l'adhesió dels catalans als principis de solidaritat política i social que són l'orgull dels doctrinaris.

J. V. Foix
[19-XII-1934]